

Projekt: Inovace oboru Mechatronik pro Zlínský kraj Registrační číslo:
CZ.1.07/1.1.08/03.0009

1. Třicetiletá válka (1618-48)

České stavovské povstání se jako tzv. válka česká (1618-1620) stalo první fází třicetileté války (1618-1648). Třicetiletá válka byla logickým vyústěním polarizace Evropy na část katolickou – území ovládaná rakouskými a španělskými Habsburky a země katolické Ligy podporované papežem a část protestantskou reprezentovanou zeměmi Unie v říši, Nizozemím, Anglií a severskými státy. Nejednalo se však o konflikt mezi konfesemi, ale především šlo o moc, vliv, zisk nových území a kořisti. To vysvětluje např. spolupráci luteránského Saska s Habsburky, stejně jako zapojení katolické Francie do protihabsburské koalice. Třicetiletá válka měla celkem 5 etap: 1. válka česká (1618-1620) 2. válka falcká (1621-23) 3. válka dánská (1625-29) 4. válka švédská (1630-35) 5. válka švédsko-francouzská (1635-48)

Válka česká Viz kapitola 18. Stavovské povstání Válka falcká Tato etapa války byla v podstatě trestnou výpravou bavorského a španělského vojska proti Friedrichovi Falckému. Bylo dobyto území Horní i Dolní Falce, kurfiřtská hodnost přešla na Maxmiliána Bavorského a Friedrich dožil jako emigrant v Nizozemí, kde roku 1632 zemřel. Po skončení třicetileté války byla jeho dědicům vrácena Dolní Falc i kurfiřtská hodnost. (ta zůstala i bavorskému knížeti, takže kurfiřtů bylo 8).

Válka dánská V této fázi války došlo k vytvoření širší protihabsburské koalice vyvolanému aktivitou císařských vojsk v říši. Tzv. haagská koalice zahrnovala Nizozemí, Anglii a Dánsko, jehož král Kristián IV. stanul v čele koaličního vojska. Koalice byla podporována i Gáborem Bethlenem a Francií. Císařským vojskům veleli J. Tilly a především Albrecht z Valdštejna, který část vojska naverboval na vlastní náklad. Císaře podporovala i vojska Ligy, především Bavorska. K rozhodujícím střetnutím došlo v roce 1626 u Dessavy a Lutteru. V obou bitvách byla vojska haagské koalice poražena a v roce 1629 byla válka ukončena lübeckým mírem. Valdštejn získal od císaře titul generalissima, knížectví zaháňská a vévodství meklenburské, na nátlak kurfiřtů byl však v roce 1630 z císařské služby propuštěn. Válka švédská V roce 1630 převzala iniciativu protihabsburská strana. Švédský král Gustav II. Adolf se se svým vojskem vylodil v Německu a za podpory severoněmeckých knížat, Nizozemí, Francie a především Saska a Braniborska se snažil o vpád do střední Evropy. To mu umožnila

porážka císařského vojska u Breitenfeldu (1631). Téhož roku vpadla do Čech saská vojska a obsadila Prahu. Císař opět povolal do svých služeb Albrechta z Valdštejna. Ten nejprve vytlačil Sasy z Čech a roku 1632 svedl se Švédy nerozhodnou bitvu u Lützen, ve které padl švédský král, a posléze je porazil u Stínavy (1633). Valdštejn tajně vyjednával se Švédskem i Francií, čímž ztratil císařovu důvěru. Počátkem roku 1634 byl zbaven velení a posléze zavražděn v Chebu (25.2.1634). V témže roce byla švédská vojska poražena v bitvě u Nördlingen a v roce 1635 uzavřelo Sasko tzv. pražský mír, kterým se stalo spojencem Habsburků, za což obdrželo území Horní i Dolní Lužice. K míru se postupně připojila další protestantská knížata, čímž válka definitivně ztratila náboženský charakter. Válka švédsko francouzská Poslední fáze třicetileté války bezprostředně navazovala na válku švédskou. Byla zahájena útokem Francie na Španělsko. Francie se snažila zabránit Habsburkům ve sjednocení Německa a rozšířit své území směrem k Rýnu. Pro Švédsko znamenala tato etapa války především hon za kořistí. Během války byly opakovaně zpustošeny české země, Sasko, Braniborsko i Bavorsko. V roce 1637 usedl na český trůn Ferdinand III. (1637-1657). Vyčerpanost obou válčících stran vedla od roku 1644 k mírovým jednáním v Münsteru a Osnabrücku. Mír byl však uzavřen až roku 1648 – tzv. mír vestfálský. (Konflikt Francie a Španělska však pokračoval až do roku 1659). Výsledkem války bylo zpustošení střední Evropy, územní zisky Francie, Švédska a Saska, potvrzení nezávislosti Švýcarska a severního Nizozemí. V otázce náboženské zůstala v platnosti zásada augsburského sněmu „čí panství, toho náboženství“. Tím byly zmařeny i naděje českých emigrantů na návrat do vlasti.